

Mellanstatligt avtal om jordobservationsprogrammet GMES

Utbildningsdepartementet

2012-06-12

Dokumentbeteckning

KOM (2012) 218

Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om inrättandet av ett mellanstatligt avtal för aktiviteterna med det europeiska jordobservationsprogrammet (GMES) från 2014 till 2020

Sammanfattning

Kommissionens meddelande redogör för vilka huvudsakliga ställningstaganden som har gjorts hittills om framtiden för jordobservationsprogrammet GMES. Meddelandet beskriver vidare risker som är förenade med en eventuell försening av programmet. Syftet är att förmedla kommissionens överväganden som ligger till grund för att man har föreslagit en mellanstatlig fond för finansiering av GMES-programmet utanför det fleråriga finansiella ramverket. Meddelandets bilaga beskriver de huvudsakliga delarna av en sådan överenskommelse.

Regeringens ståndpunkt är att budgeten för GMES-programmet ska ligga inom det gemensamma fleråriga finansiella ramverket. Eftersom finansieringen av programmet är en grundläggande utgångspunkt för kommissionens meddelande avvaktar regeringen med att ta ställning till meddelandets övriga innehåll till dess att förhandlingarna om det fleråriga finansiella ramverket har avslutats.

1.1 Ärendets bakgrund

Det europeiska jordobservationsprogrammet GMES etablerades i och med förordning (EU) nr 911/2010. GMES är ett så kallat flaggskeppsprogram inom EU med stöd i artikel 189 i fördraget om den Europeiska unionen som ger EU mandat att bedriva rymdrelaterad verksamhet. GMES är också ett av de program som ingår i Europa 2020-strategin för smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

Jordobservationsprogrammet GMES är ett långsiktigt program som bygger på ett partnerskap mellan EU, medlemsstaterna, den europeiska rymdorganisationen ESA och andra relevanta europeiska aktörer.

GMES möjliggör insamlande av information om jordens atmosfär, miljö- och marina och biologiska system. De tjänster som GMES-programmet tillhandahåller med stöd av insamlad information avser att stödja användare i olika samhällssektorer. Informationen från GMES har betydelse för hållbar utveckling på miljöområdet, förbättrat skydd av den biologiska mångfalden, övervakning och prognostisering av tillståndet i haven och atmosfärens sammansättning, förståelse av klimatförändringarnas drivkrafter och genomslag, katastrofhantering, stärkande av säkerheten för medborgarna och stöd till beslutsfattare inom ett antal av EU:s politiska ansvarsområden. GMES-programmet är uppbyggt av tre huvuddelar för att möjliggöra bredden av applikationer: en tjänstedel som ger informationsstöd till miljö- och säkerhetspolitik och två observationsdelar, varav en är rymdbaserad (satelliter) och en utgörs av sensorinfrastruktur i den miljö på jorden som observeras och mäts (in situ), för att ta fram nödvändiga data för tjänsterna. De olika delarna kompletterar varandra.

Finansiering av GMES har skett sedan 1998 och fram till 2013 av EU och ESA för framför allt utvecklingsarbete. Dessutom har finansiering för övergången till den inledande operativa fasen fördelats för åren 2011-2013. Från 2014 påbörjas den fullt operativa fasen av GMES-programmet.

I Europaparlamentets resolution från den 20 november 2008 om europeisk rymdpolitik betonades betydelsen av genomförande av GMES. Kommissionens meddelande från den 4 april 2011 om vägen mot en europeisk rymdstrategi (se faktapromemoria 2010/11:105) framhöll behovet av att ett fullt operativt GMES-program finns etablerat till 2014. Konkurrenskraftsrådet inbjöd i sina slutsatser den 31 maj 2011 kommissionen att till slutet av 2011 ta fram ett förslag om GMES operativa verksamhet och om styrningen av GMES från 2014 och framåt. I kommissionens meddelande om nästa fleråriga finansiella perspektiv som offentliggjordes den 29 juni 2011 föreslås att GMES för åren 2014-2020 ska finansieras utanför den gemensamma budgeten. I ett meddelande från den 30 november 2011 redogjorde kommissionen för sin syn på finansiering, styrning och verksamhet för perioden 2014-2020 då programmet går in i sin

operativa fas. Meddelandet innehöll förslag till finansieringsmodell, med tillhörande förslag till avtal mellan medlemsstaterna i bilaga, och förslag till vilka expertorganisationer som under kommissionens politiska kontroll bör tilldelas ansvar för GMES-programmets olika delar. Det föreslagna avtalet mellan medlemsstaterna är tänkt att etablera en fond för GMES till vilken staterna bidrar i relation till sin BNI (se Faktapromemoria 2011/12: FPM65). Fonden ska ledas av kommissionen.

I februari 2012 antog Europaparlamentet en resolution om GMES framtid som förespråkar att GMES ska finansieras inom det fleråriga finansiella ramverket.

Den 11 maj 2012 presenterade kommissionen meddelandet om inrättandet av ett mellanstatligt avtal om driften av GMES för 2014-2020.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen redogör i meddelandet för vilka huvudsakliga ställningstaganden som har gjorts hittills om framtiden för GMES-programmet. Meddelandet beskriver vidare risker som är förenade med en eventuell försening av programmet. Trots att själva programmet så här långt inte har haft några kostnadsöverdrag eller förseningar skulle, enligt kommissionen, förseningar i detta läge innebära försämringar för de aktörer som använder programmets tjänster och riskera både de investeringar som har gjorts och den trovärdighet som har byggts upp samt leda till fördyringar. Osäkerhet om den operativa fasens genomförande riskerar att leda till svårigheter för integreringen av programmets rymdkomponent, dvs. de satelliter som ska skjutas upp med start 2013 och utgöra en del av infrastrukturen som levererar data. Försenad uppskjutning av satelliterna skulle leda till stora kostnader för lagerställning av satelliterna under lämpliga former. Utöver ett beslut om hur GMES operativa fas ska finansieras så krävs även en ny förordning för den operativa fasens genomförande, innan 1 januari 2014.

GMES-fonden som kommissionen föreslår behöver kunna täcka kostnader på sammanlagt drygt 5,84 miljarder euro för perioden 2014-2020. Sedan programmet inleddes 1998 uppgår EU:s och ESA:s samlade investeringar fram till 2013 till drygt 3,2 miljarder euro för inledande tjänsteutveckling och -verksamhet samt för rymd- och in situ-infrastruktur (land- och sjöbaserad). Kommissionen har undersökt tre olika möjligheter till finansiering av programmet utanför det fleråriga finansiella ramverket: en GMES-fond liknande den modell som har valts för den Europeiska utvecklingsfonden, en modell baserat på förstärkt samarbete vilken skulle involvera de medlemsstater som har ett särskilt intresse av programmet, och en modell där industrin deltar och delar ansvar och finansiering. Kommissionen valde bort de senare två modellerna då förstärkt samarbete skulle riskera att inte alla 27 medlemsstater deltar och att Galileoprojektet har visat att det är svårt att attrahera och upprätthålla industriintresset på kort sikt och att det dessutom

inte står i samklang med programmets allmännyttiga syfte. Kommissionens val blev därför en särskild GMES-fond som bygger på bidrag från samtliga 27 medlemsstater vilket kräver en mellanstatlig överenskommelse inom rådet.

Den föreslagna överenskommelsen ska specificera storleken på de nationella bidragen baserat på deras bruttonationalinkomst (BNI) och täcka perioden 1 januari 2014 till 31 december 2020. En särskild konfiguration av rådet, ett GMES-råd, blir det överordnade beslutsfattande organet för fonden med huvudsaklig uppgift att anta den allmänna budgeten, att godkänna budgetens genomförande och föregående års redovisning, att godkänna eventuella avtal med medlemsstater, tredje land, internationella statliga och icke-statliga organisationer, eller nationella organisationer i medlemsstaterna. För att säkerställa programmets kontinuitet bör vissa villkor för GMES-fondens användande gälla provisoriskt från den 1 januari 2014 i avvaktan på medlemsstaternas ratificering av avtalet.

Genomförandet av GMES-programmets operativa fas ska utvecklas i detalj i en ny förordning. Förordningen bör, enligt kommissionen, innehålla regler som säkerställer ett avbrottsfritt tillhandahållande av korrekta och pålitliga data och information om miljöfrågor, klimatförändring och säkerhetsfrågor till beslutsfattare i EU och medlemsstaterna. Vidare ska förordningen bidra till ekonomisk stabilitet och tillväxt genom att understödja kommersiella tillämpningar i olika sektorer baserat på öppen tillgång till GMES observationsdata. Förordningen ska reglera administration, styrning, utförande, redovisning, revision och ansvarsbefrielse rörande GMES-fonden. Förordningen bör antas av rådet och Europaparlamentet efter förslag från kommissionen. Den bör även beskriva förutsättningarna för programplanering och genomförande av GMES-aktiviteter inklusive bl.a. kontraktsgivande. Förordningen bör även innehålla förutsättningar för kommissionen att använda utomstående expertis för att följa upp och utvärdera GMES genomförande.

Kommissionen framhåller att oavsett vilken struktur som väljs, måste GMES-programmet ha nödvändig operativ kapacitet avseende resurser, kunnande och legal kompetens för att fullt ut kunna förverkliga förväntningarna på programmet.

Kommissionen uppmanar avslutningsvis medlemsstaterna att vidta de åtgärder som krävs för att i tid anta en internationell överenskommelse om GMES-fonden och en förordning för programmets operativa fas.

I en bilaga till meddelandet anger kommissionen de huvudsakliga delarna av ett utkast till mellanstatlig överenskommelse rörande GMES-fonden.

1.3 Gällande svenska regler och förslagetets effekt på dessa

Meddelande innehåller inte några formella förslag av betydelse för gällande svenska regler.

Meddelande innehåller förslag med budgeteffekter i och med att kommissionen föreslår en modell för finansiering av GMES-programmet från 2014. Förslaget utgår från kommissionens förslag till det fleråriga finansiella ramverket om att GMES ska finansieras utanför den gemensamma budgeten. Förslaget innebär att EU:s medlemsstater finansierar programmet för perioden 2014-2020 genom nationella bidragsandelar baserade på BNI till en särskilt inrättad GMES-fond.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens ståndpunkt är att budgeten för GMES-programmet ska ligga inom det gemensamma fleråriga finansiella ramverket. Eftersom finansieringen av programmet är en grundläggande utgångspunkt för kommissionens meddelande avvaktar regeringen med att ta ställning till meddelandets övriga innehåll till dess att förhandlingarna om det fleråriga finansiella ramverket har avslutats.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas synpunkter på meddelandet är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas synpunkter på meddelandet är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då meddelandet inte innehåller konkreta lagförslag.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta lagförslag med rättslig grund.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet har förmedlats till rådet, Europaparlamentet och unionens rådgivande organ för synpunkter. Ordförandeskapet har inte meddelat huruvida meddelandet kommer att diskuteras vid något kommande möte.

4.2 Fackuttryck/termer

GMES (Global Monitoring for Environment and Security): Det europeiska programmet för etablering av en europeisk kapacitet för jordobservation. GMES samlar data från ett system bestående av såväl satelliter som markstationer och luft- och sjöburna sensorer. GMES är ett civilt system under civil kontroll som kan bidra till EU:s och dess medborgares säkerhet.

ESA (European Space Agency): Den europeiska rymdorganisationen. ESA är en internationell organisation vars existens och verksamhet baseras på en konvention mellan dess 19 medlemsstater.